

Juf Ans

Mark van der Werf werkte jarenlang als journalist, onder meer bij het AD. Kabinetsformaties, vliegcrampen, voetbalplaatjes en ‘50 jaar frikandel’; noem een onderwerp en hij heeft er een stukje over getikt. Op zijn 35ste gooide Mark het roer om en werd leerkracht op een basisschool. Over deze kortstondige carrièreswitch schreef hij de bestseller *Meester Mark draait door*. Sinds 2014 werkt hij als schrijver en deelt op zijn razend populaire Facebook- en Instagram-pagina’s (samen goed voor meer dan 350.000 volgers) dagelijks de leukste staaltjes kinderlogica.

Van Mark van der Werf verschenen eerder

Meester Mark draait door

Meester Mark vraagt door

Meester Mark graaft door

Schoolpleinmoeders

Meester Mark rekt het goed

Een dikke tien van Meester Mark

MARK VAN DER WERF

Juf Ans

Koningin in de klas

SCRIPTUM

Copyright © 2020 Mark van der Werf

Grafische vormgeving cover Lobke van Aar
Grafische vormgeving binnenwerk www.igraph.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt worden, zonder schriftelijke toestemming
van Uitgeverij Scriptum, Nieuwe Haven 151, 3117 AA te Schiedam

ISBN 978 94 6319 225 5
NUR 840

info@scriptum.nl
www.scriptum.nl
twitter.com/ScriptumNL
facebook.com/UitgeverijScriptum

Inhoud

1 De heks	7
2 Stampersgat	23
3 Juf Ans	33
4 Peperkoek	43
5 Het mavo-kanon	59
6 Beleving	75
7 Op de huid	91
8 Mannetjes	107
9 Alleen	123
10 Lekker lesgeven	135
11 Twintigduizend veren	149
12 Pantoffels	161
13 Een jaartje erbij	175
14 Zomer	187
Verantwoording	191
Bedankt!	192

1

De heks

Aan het eind van de zomervakantie, als ze haar bij AliExpress bestelde blauwwitte schoudertas alvast heeft gevuld met een nieuwe Loesje-agenda, een Escher-notitieboek en een koperbruine vulpen, slaapt Ans Geleijns altijd onrustig. Nachtenlang droomt de bijna 63-jarige docent Nederlands dat ze geen roestige oude rot meer is, maar weer een spartelende beginneling. Haar leerlingen, de slungelige pubers van De Nassau in Breda, zijn veranderd in beestachtige wezens die met een griezelige grijns hun tanden ontbloten. Ze bespringen de tafels en krijzen: 'Jij! Jij kunt er niks van!'

Nadat ze wakker is geschrokken en de rode kater Stiggy hoort spinnen aan het voeteneind, verdwijnt de angst langzaam uit haar lijf. Helemaal links ligt haar doezelende echtgenoot René. Deze huisman uit duizenden verwent zijn vrouw graag met een zelfgemaakte tonijnsalade, of een dik belegde clubsandwich met kipfilet, kaas, een eitje, uitgebakken spekjes en een klodder mayonaise. Hij doet alle boodschappen, swiffert de keukenvloer alsof zijn leven ervan afhangt en stort zich vol overgave op de was. Hoewel: bovenkleding gooit Ans liever zelf in de machine. Maar over het ondergoed en de sokken ontfermt haar man zich – daar valt weinig aan te verpesten.

Tussen hen in snurkt de uit de kluiten gewassen Friese stabij Wiebe, een enthousiaste allemansvriend die zelfs de dierenarts begroet met een lik in het gezicht. Kamergenoot nummer vier is Dabbe: half Friese stabij, half border collie en altijd op zoek naar een culinair restje om zijn snuit in te steken. Hij doet zijn tukjes discreet in de dubbeldikke mand, aan de rand van het bed.

Daar houdt de jongste aanwinst van het gezin, de 10 weken oude Keessie, hem spinnend gezelschap. Deze razendsnel groeiende kitten (een mix van een straatkat en een langharige Maine Coon) kan zich nu nog oprollen tot een piepklein bruin bolletje, en nestelt zich bij voorkeur tussen de achterpoten van haar slaapmaatje.

Ans pakt haar telefoon. Het is bijna half 7. Grinnikend leest ze een oud appje van haar collega Bianca. Afgelopen week wandelde zij toevallig langs De Nassau en deelde direct het slechte nieuws. 'Shit, het gebouw staat er nog.' Er zit dus niks anders op. Ook al heeft ze helemaal geen zin, Ans moet eruit.

Ze trekt een witte blouse aan, een blauwe spijkerrok en lichtbruine sandalen. Daarna eet ze een in muizenhapjes gesneden boterham met aardbeienjam. Eentje maar, want 's ochtends heeft ze geen honger. Wel dorst. René, elke werkdag solidair en vroeg uit de veren, zet twee koppen koffie voor zijn vrouw.

In haar Toyota Aygo, een felrood private lease-wagentje (kenteken PL-136-N) dat door Ans liefdevol 'Pleun' wordt genoemd, gaat ze ervandoor. Twintig minuten duurt de rit ongeveer. Van de Kastelenbuurt in Oosterhout, waar ze sinds kort woont, naar de middelbare school waar ze aan haar tiende jaar begint.

Vandaag is de reistijd iets langer. De oprit naar de A27 is wegens werkzaamheden afgesloten. Daarom gaat Ans binnendoor, via het welvarende forensendorp Teteringen. Soms remt ze wat harder dan strikt noodzakelijk, of geeft een verrassend venijnige draai aan het

stuur. Dat is uiteraard andermans schuld. ‘Hé joh, slomerd!’ roept ze tegen de bestuurder van de zwarte Tesla voor haar. ‘Waarom trek je niet op?’

Ans houdt de vaart er graag in. In een grijs verleden reed ze in een BMW, maar verkocht die auto binnen een jaar. De onderhoudskosten werden haar te gortig. ‘En ik reed veels te hard. De bekeuringen waren sneller thuis dan ik.’

Ans heeft een hekel aan omleidingen. ‘Ik ben een automatische piloot-mens.’ De Brabantse hecht aan haar gewoontes. Ze zet Radio Veronica aan, neemt een Wilhelmina-pepermuntje uit het doosje achter de versnellingspook en zoekt zodra de bestemming in zicht is naar een brede plek voor Pleun. ‘Strak inparkeren, daar blink ik niet in uit.’

Hier, aan de Bredase Paul Krugerlaan, staat een aantal geschakelde gebouwen: twee platte blokkendozen en één hoge. Samen vormen ze de ‘PK’, de mavo-afdeling van De Nassau. Voor de ingang wapperen gloednieuwe banieren met het schoollogo: een vrolijk gekleurd schild met in het midden een witte hoofdletter ‘N’.

‘Nou, nou. Wat een poespas.’

Ans loopt langs een groepje rokers. Hun vertrouwde afdakje aan de rand van het schoolplein, is sinds kort verboden terrein. Daarom zijn ze een paar meter opgeschoven, naar de stoep bij het fietsenhok. Hier staan de paffende leraren en leerlingen in het volle zicht van voorbijgangers en omwonenden. Af en toe wordt hun rommel opgeruimd, maar net zo vaak ligt de weg bezaaid met peuken, mandarijnschillen en lege blikjes Red Bull. ‘Fraai is anders.’

In de docentenkamer is het onrustig. Dat krijg je als het koffiezetapparaat hapert, uitgerekend op de eerste schooldag. Ans maalt er niet om. Zij vult haar Dopper met ‘gekoeld, gefilterd én gezuiverd’

water uit zo'n typische kantoren-tank en draagt de metalen fles als een talisman met zich mee.

Wat lijkt die zomervakantie alweer lang geleden! Ans en René genoten van een weekje bed and breakfast-in-eigen-land. Ze verkenden de omgeving van het Zeeuwse Wolphaartsdijk, reden naar het Utrechtse Soest en slenterden door Dierenpark Amersfoort.

Nu denkt Ans net als haar collega's aan andere dingen. De een piekert over de indeling van de klassenplattegrond, de ander scheurde daarnet nog 'als een idioot' naar de Action om frutsels in te slaan voor de knutselochtend van de kersverse brugklassers.

De meeste docenten nemen de trap, maar Ans zweert bij de lift. Stroefjes hobbelt ze er door een lange gang naartoe. Ze heeft geen haast. De lessen beginnen vandaag wat later, pas over drie kwartier. Dan lopen krioelende leerlingen elkaar hier weer omver.

Ans stapt uit op de tweede verdieping. Ze wijst de toiletten aan. 'Die schijnen redelijk schoon te zijn.' Zelf maakt ze er zelden gebruik van. Haar gedisciplineerde onderwijzersblaas houdt de boel de hele schooldag keurig op.

Alles went, ook lokaal 212. Deze 'verschrikkelijk kleine, claustrofobische' ruimte is al jarenlang Ans' domein. Tussen de 31 stoelen en tafels, dicht tegen elkaar gezet op de linoleumvloer, 'kan je je kont niet keren'. Geen nood: ze zit bij voorkeur achter haar bureau. Eronder is een voetenbankje geschoven, erop een Windows-pc. Vanuit haar computerhoek waakt Ans over de blauwe elektrische rolgordijnen die na een druk op de knop tergend langzaam, zoemend omhoog of omlaag gaan.

'212' is sober ingericht. Voorin hangt een digibord, een groot plat scherm van Prowise. Achterin staan twee boekenkasten en daarnaast twee zwarte opbergkasten. Die zitten dicht en blijven dicht. Want achter de deuren is het een puinzooi. De planken zijn volgepropt met toetsen, werkbladen en examens van tig jaar geleden.

Het wordt tijd dat René weer eens mee naar school komt, met een supermarktkarretje en een paar grote Zeeman-tassen. ‘Dan kunnen we die meuk daarin stoppen en in de papierklike gooien.’

De grootste troep ligt buiten zicht. Een bescheiden rommeltje resteert: kartonnen dozen, tijdschriften, woordenboeken, multomapen, stapels proefwerkpapier. De tafels naast haar bureau en onder het bord liggen ermee bezaaid. Ans weet niet beter: het is woekeren met de ruimte.

Met een leesbril binnen handbereik probeert ze haar computer aan de praat te krijgen. Een oefening in geduld. Want verder dan de melding ‘opnieuw opstarten’ komt het apparaat de eerste minuten niet. ‘En nu? Moet ik iets doen?’

Plots ontvangt ze cryptische boodschappen over het ‘diagnostische gegevensniveau’. De muis reageert niet meer, driftig drukken op de entertoets helpt evenmin.

Ans zucht. Ze neemt haar toevlucht tot een tactiek die in dergelijke gevallen wel vaker de beste blijkt. Gewoon even overal van afblijven. Zie je wel: na een aantal ondefinieerbare ping-achtige geluidjes komt de machine alsnog op gang.

Er liggen meer computerkwellingen op de loer. Ans gaat vandaag voor het eerst aan de slag met een ander administratie-programma. Cijfers, huiswerk, adressen, verslagen en wetenswaardigheden over leerlingen (wie heeft autisme, dyslexie of problemen thuis) – alles wordt daarin opgeslagen.

Tot voor kort gebruikten de docenten het door storingen geplaagde Magister. Nu is er iets nieuws. Som2day, heet het. Een onnozele naam die ook na herhaaldelijk uitspreken (‘Som-today, of Som-two-day’) niet lekker in de mond ligt. Geeft niks: ‘Als het handeltje maar werkt.’

De introductiecursus viel onlangs in het water, omdat de wif er ondanks herhaaldelijk in- en uitschakelen de brui aan gaf. Zonde van de tijd, maar geen ramp. ‘Zoiets vogel ik toch liever zelf uit.’

Op het moment suprême blijkt dat lastiger dan gedacht. Eerst komt Ans het systeem niet in, daarna loopt alles vast. ‘Ik wil eruit. ERUI-HUIT!’

Een fractie van een seconde lijkt het lek boven water. ‘Kijk!’ Ze heeft iets tevoorschijn getoverd: het rooster. ‘Ja, maar dat zoek ik niet.’ De studiewijzer dan? ‘Nee.’ Een paar minuten klikt, tikt en foertert ze er vruchteloos op los. Tot Ans stuit op de smoelenboeken van haar nieuwe leerlingen.

Voorheen gaf ze fulltime les, nu alleen nog op dinsdag, woensdag en donderdag. Aan M2A, M2B, M3C en M3D. Voor Ans geen gymnasium-bollebozen, ‘alsjeblieft niet zeg’. Doe haar maar dat mavogespuis, het liefst een bonte verzameling stuiterende flapuiten en springerige ADHD’ers. ‘Daar weet ik wel raad mee.’

Er zitten wellicht wat minder ‘studjes’ tussen, maar des te meer gezelligheidsdieren met het hart op de tong. ‘Als ik naar de kapper ben geweest, krijg ik meteen te horen: Juffie, wat heb je nou gedaan met je haar?’ Daar houdt Ans van.

Ze bekijkt de koppies van dit schooljaar. De meeste kent ze al.

‘Moet je deze zien. Zo’n leuke knul.’

‘En zij is echt een lieverd. Het zonnestraaltje van de klas.’

Niet elk gezicht wordt de liefde verklaard.

‘Da’s een rare snuiter.’

‘En hij dacht dat-ie met mij de kachel aan kon maken. Nou, vergeet het maar.’

De streken van de grootste etterbakjes zijn niet vergeten, maar wel vergeven. ‘Bij mij begint iedereen blanco aan het nieuwe schooljaar – altijd.’

Ans speurt naar haar handleiding. ‘Hebbes.’ Die staat niet op papier, maar in de computer. Net als de rest van haar lesmateriaal. Boeken en schriften zijn bij ‘Nederlands’ afgeschaft, voltooid verleden tijd. Iedereen werkt digitaal.

Elke leerling heeft een eigen Acer tablet-met-toetsenbord. Nog voor het schooljaar is begonnen, snelt de eerste er al mee naar de helpdesk. Terwijl Ans de benen strekt, loopt ze de jongen voor een dichte deur tegen het lijf. ‘Wat is dát nou?’, vraagt ze bekommerd.

Er volgt een korte, complexe uitleg, over verkeerde wachtwoorden, foutmeldingen en het gevolg: ‘Ik ben geblokkeerd.’ Ans, naar eigen zeggen best ICT-vaardig, zou graag te hulp schieten, ‘maar dit gaat mijn pet te boven.’

Ze denkt aan haar gehannes met het nieuwe computersysteem waarmee ook alle kinderen aan de slag gaan, en roept: ‘Ik ben bang dat het de komende tijd een beetje stuntelen wordt.’

Het is van later zorg. Vandaag staan Ans’ lessen grotendeels in het teken van haar voorstelrondje, een vertrouwd ritueel waar geen tablet aan te pas komt. Het gaat elke keer net even anders, maar begint steeds ongeveer zo: ‘Ik ben mevrouw Geleijns en zoals je kunt zien, ben ik heel erg oud. In de herfstvakantie word ik 63.’

Het pfff-achtige geluid van de lucht die verscheidene leerlingen uitblazen, klinkt bevestigend. 63 – poe. Dan ben je inderdaad bijna bejaard.

Ach. Het is maar hoe – en wanneer – je haar bekijkt. Ans heeft een stevig, vierkant hoofd, met halflang, rood haar dat sinds kort niet meer wordt geverfd. De grijze uitgroei die zij al heeft gesignaleerd (‘Help!’) is voor anderen amper zichtbaar. Haar ronde, naar voren stekende kin valt wel op, net als haar dunne bovenlip en platte neus. Als Ans moe of humeurig is, springen vooral de groeven van haar misprijzend hangende mondhoeken in het oog.

Op slechte dagen lijkt haar wit weggetrokken gezicht op verkreukeld pakpapier. Maar zodra ze beter in haar vel zit, veranderen de rimpels in vrolijke lijntjes. Dan glinsteren haar blauwe ogen en staat er een frisse blos op haar wangen.

Ans: 'Aan mijn snufferd kun je zien hoe ik me voel.'

Liegen gaat haar daarom slecht af. Er is één uitzondering op die regel: 'Als ik een moeder met een hele lelijke baby tegenkom, zeg ik "Wat een leukerd!" en houd mijn gezicht netjes in de plooi.'

In haar eigen lokaal is de docente in haar element. Bijna bejaard, of niet, hier stráált ze. Ans is de robuuste koningin van '212'. Zonder troon, maar met een ergonomische bureaustoel. Een knappe jongen die haar daar uitwipt.

Zij een vorstin? Vol zelfspot trekt Ans liever een minder vleiende vergelijking. Zojuist noemde ze zichzelf nog stokoud. Nu plukt ze aan haar rode piekhaar en grapt: 'Ik ben net een heks.'

Ans (die in het Amerikaanse stadje Salem ooit een T-shirt kocht met de opdruk: *Yes I am a witch, deal with it*) wijst naar de bezem, voorin in de klas. 'Die staat hier niet voor niets. Als iemand hem komt lenen, zeg ik altijd: Terugbrengen! Ik moet er nog mee naar huis.'

Ans grossiert in dit soort grapjes. Ze is een fervent gamer ('woordspelletjes') en blinkt uit in sport ('dammen en schaken'). Een laatkomer die de piepende en knarsende lokaaldeur openzwaait, wordt droogjes begroet: 'Zo klink ik ook als ik 's ochtends mijn bed uitrol.'

Het thuisfront passeert eveneens de revue. Luisteren doet alleen haar ijverige echtgenoot René. 'Hij smeert zelfs mijn boterhammetjes!' De rest maakt er een bende van.

Kater Stiggy sloop de planten en geeft slechts sjoege als hij eten krijgt. 'Het liefst gaat hij ervandoor met de cranberrypaté.'

Kitten Keessie is een ongeleid projectiel dat zich vanmorgen nog verstopte in Ans' nieuwe tas. 'Ik had haar bijna mee naar school genomen.'

En met hond Wiebe valt helemaal geen land te bezeilen. Zeg je 'zit', dan springt hij in je nek. Ans' diagnose: ADHD. 'Alleen is daar bij hem helaas geen pilletje voor.'

Zodra Ans op haar praatstoel zit – en dat zit ze een flink deel van de dag – verschijnt in haar rechtermondhoek een wit propje speeksel.

'Je kon me opvegen!', roept ze vaak, nadat ze ergens hard om heeft gelachen.

En als ze een zin begint met 'Dan denk ik...' weet je: nu ergert Ans zich aan iets. Een lange vergadering, bijvoorbeeld. 'Dan denk ik, jongens, kappen nou!' Of quinoa-salade. 'Dan denk ik, dat smaakt toch nergens naar.'

Nadat ze haar punt heeft gemaakt, of hart gelucht, klinkt er meestal kort en krachtig: 'Dus.' Dat is Ans' stopwoord. De 'u' rekt ze altijd lang uit. 'Dúúúú.'

Zolang Ans vertelt over haar slecht luisterende huisdieren 'met bananen in hun oren', zijn de leerlingen geboeid. Maar er zijn ook momenten waarop de jongens en meiden haar afwezig aankijken – of vol afgrijzen. Bijvoorbeeld als ze stilstaat bij haar grootste hobby: lezen.

Lezen?! Jazeker. Ans is een allesvreter die op haar e-reader sidderende thrillers en streekromans verslindt. 's Avonds ligt ze soms te woeien in bed. Dan zet ze de 'Kobo' weer aan (op de nachtstand, zodat René niet wakker wordt) en leest nog een paar hoofdstukken. Haar lievelingsschrijfster is Gerda van Wageningen, onder meer bekend van *Het warme vuur van geluk*, *Alleen de liefde telt* en *Waarheen de weg mij voert*. Meer dan honderdtwintig boeken schudde deze Oud-Beijerlandse uit haar mouw en Ans heeft er nog maar een paar te gaan.